

Шамановская А.В.

Николаевский межрегиональный институт развития человека «Украина»

РАЗВИТИЕ И СТАНОВЛЕНИЕ БРЕНДА В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье раскрыта сущность брендинга, его значение, а также обозначены основные этапы его развития как в мире, так и в Украине. Приведена характеристика каждого этапа развития брендинга и его особенности. Предложены основные направления и перспективы развития брендинга в Украине.

Ключевые слова: маркетинг, концепция маркетинга, торговая марка, брендинг, бренд-менеджмент, брендинговая стратегия, конкуренция, позиционирование.

Shamanovska H.V.

Mykolaiv Interregional Institute of Human Development «Ukraine»

DEVELOPMENT AND ESTABLISHMENT OF BRANDING IN UKRAINE

Summary

The article reveals the essence of branding, its value, and outlines the main stages of its development both in the world and in Ukraine. The characteristic of each stage of branding and its features. The basic directions and prospects of branding in Ukraine.

Keywords: marketing, marketing concept, brand, branding, brand management, branding strategy, competition, positioning.

УДК 631.1:338.435:338.23

ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ І ПІДВИЩЕННЯ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

Шутова А.Р., Сіренко Н.М.

Миколаївський національний аграрний університет

У статті досліджено організаційно-правові засади здійснення соціального захисту населення. Визначено умови підвищення сільськогосподарськими працівниками свого доходу, проаналізовано стан заробітної плати населення України. Розглянуто структурні елементи, основні заходи, форми і суб'єкти системи соціального захисту населення. Наведено аналіз динаміки номінальної і реальної заробітної плати найманих працівників України. Більш докладно проаналізовано середньомісячну заробітну плату штатних працівників сільського господарства в Україні.

Ключові слова: соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальна допомога, соціальне страхування, доходи, заробітна плата.

Постановка проблеми. Ринкова економіка сама по собі не може забезпечити справедливий розподіл доходів. Вона приводить до їх диференціації, в результаті чого частина населення опиняється за межею бідності, спричиняючи потребу у соціальному захисті. Соціальний захист населення, з однієї сторони, є комплексом економічних, соціальних та правових заходів і сукупністю інститутів, що забезпечують усім громадянам країни рівні можливості для підтримання певного рівня життя, а також підтримку окремих соціальних груп населення, а з другої комплексом законодавчо закріплених гарантій, які протидіють дестабілізуючим факторам. Соціальна захищеність включає систему заходів, що захищають будь-якого громадянина країни від економічної та соціальної деградації в результаті безробіття, хвороби, виробничої травми, народження дитини, інвалідності, старості тощо,

а також надання медичних послуг та допомоги сім'ям з дітьми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам удосконалення системи соціального захисту населення в умовах здійснення структурних перетворень економіки України і підвищення доходів сільськогосподарського населення присвячені праці багатьох вчених, таких як: Бендасюк О., Деречинський Ю., Куліков Ю., Скура-тівський В.

Незважаючи на значну кількість публікацій зі згаданих проблем, на сьогодні залишаються актуальним питання щодо формування дієвого механізму управління соціальним захистом населення та перспективи формування доходів сільськогосподарського населення в умовах економічної дестабілізації в Україні.

Метою статті є аналіз існуючої системи соціального захисту сільськогосподарського населення

ня як системи управління соціальними ризиками суспільства, виокремлення її основних складових та визначення напрямів її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. В умовах становлення ринкової економіки в Україні держава бере на себе зобов'язання і відповідальність реального гаранта соціальних прав своїх громадян і формує законодавчу базу соціального захисту населення. Ця функція держави стає особливо важливою у період виникнення та розгортання криз, коли уповільнення економічного зростання веде до згорання більшості соціальних програм. Саме тому проведення виваженої соціальної політики, спрямованої на забезпечення стабільності суспільного життя, створення передумов функціонування його основних інститутів та покращення якості життя населення, актуалізується в сучасних умовах господарювання.

Отже, соціальний захист – це система державних заходів щодо забезпечення належного матеріального та соціального становища громадян у разі виникнення несприятливих умов, а саме: повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законодавством України. В практиці здійснення політики соціального захисту прийнято виділяти три його основні рівні (рис. 1).

Основними економічними заходами держави є: індексація доходів, заробітної плати, пенсій, стипендій під час інфляції і зростання індексу цін на товари

і послуги; надання державної допомоги, пільг та інших видів соціальної підтримки малозабезпеченим громадянам і сім'ям, одиноким матерям у разі втрати годувальника; матеріальне забезпечення при досягненні пенсійного віку; підтримка населення під час стихійного лиха, екологічного надзвичайного стану. Для цього державою створюються різні спеціальні фонди соціального захисту населення.

Залежно від призначення заходів формується і структура системи соціального захисту, яка включає соціальне забезпечення, соціальні гарантії держави населенню, соціальну допомогу, соціальне страхування (табл. 1).

Основний зміст державної політики соціального захисту працездатного населення зводиться до створення необхідних умов підвищення кожним працівником власного добробуту за рахунок особистого трудового вкладу, підприємництва,

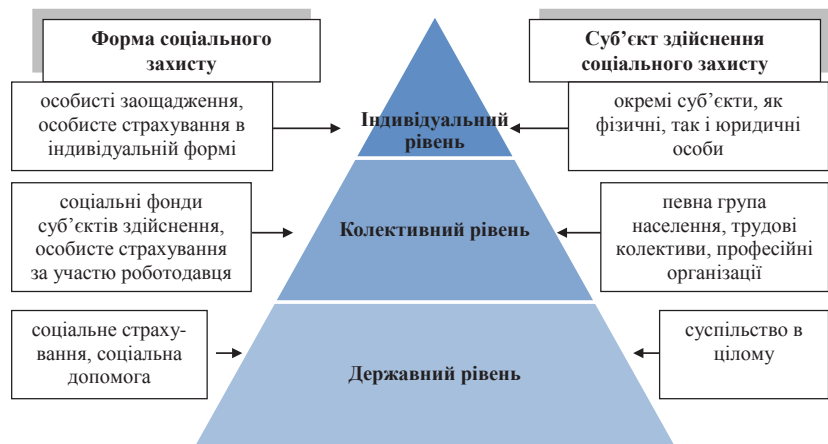

Рис. 1. Форми та суб'єкти здійснення соціального захисту за основними його рівнями

Джерело: розроблено автором з використанням матеріалів [1]

Таблиця 1

Характеристика структурних елементів системи соціального захисту населення

Елемент системи	Визначення поняття елемента системи	Суб'єкти, на які направлена дія елемента	Форма, в якій реалізуються дії елемента системи
Соціальне забезпечення	Система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві тощо)	Малозабезпечені громадяни, непрацездатні громадяни та особи похилого віку	Пенсійне забезпечення, надання допомоги на випадок тимчасової непрацездатності, надання допомоги матерям та сім'ям з дітьми, на випадок безробіття та інвалідам
Соціальні гарантії держави населенню	Реалізація державою конституційних прав громадянам на одержання найважливіших соціальних благ та послуг, зокрема, забезпечення умов для одержання професії, трудового доходу, зайнятості, постійної перепідготовки і професійного зростання працівників	Фізичні та юридичні особи	Право громадян на вибір місця праці і професійну діяльність, мінімальний розмір оплати праці та пенсії, разова допомога при народженні кожної дитини, мінімальний розмір допомоги по безробіттю чи стипендії, на освіту, охорону здоров'я і надання медичної допомоги
Соціальна допомога	Одна з основних форм підтримки державою осіб, чиє матеріальне становище з різних причин не відповідає загальноприйнятому рівню забезпечення або є нижчим від межі забезпеченості, визначеної законодавством	Громадяни, що потребують підтримки, сприяння у зв'язку зі станом здоров'я, соціальним станом та мало-забезпеченістю, з досягненням певного віку	Допомога у вигляді грошових та натуральних виплат, створення будинків-інтернатів для людей похилого віку, територіальних центрів з обслуговування самотніх людей похилого віку тощо
Соціальне страхування	Система повного або часткового фінансового відшкодування фізичним особам певних життєвих ризиків: тимчасової втрати працездатності, старості, інвалідності, втрати годувальника	Громадяни, які постраждали внаслідок настання страхових ризиків	Грошові виплати та компенсації на пенсійне, медичне страхування, на випадок безробіття

Джерело: розроблено автором

ділової активності. З урахуванням стану економіки держава здійснює захист від зростання цін товарного дефіциту для гарантованого забезпечення прожиткового мінімуму. Державне регулювання здійснюється шляхом реалізації таких заходів: визначення мінімальної заробітної платні, мінімальних споживчих бюджетів, прожиткового мінімуму; створення державних і недержавних пенсійних фондів та фондів соціального захисту; зміни умов оплати праці, розробки нової системи пенсійного забезпечення, допомог, стипендій, окладів у бюджетних організаціях і установах та їх фінансове забезпечення; запровадження системи індексації доходів і збережень населення; розробки загальнодержавних і регіональних програм допомоги окремим верствам населення; реалізації заходів щодо захисту внутрішнього споживчого ринку; запровадження компенсаційного механізму для населення у зв'язку з підвищенням цін на товари і послуги.

При регулюванні доходів населення враховується низка показників, зокрема рівень мінімальної заробітної плати, тарифна система оплати праці, пенсійне забезпечення та ін. Серед наукової спільноти існує широке та вузьке трактування поняття доходів як сукупності грошових, натуральних та лише грошових надходжень населення за певний період часу відповідно. До основних видів доходів належать: номінальні, реальні; первинні, вторинні; доходи від поточної діяльності, активів, соціальні доходи та ін.

Доходи є головним джерелом задоволення матеріальних і духовних потреб та подальшого розвитку індивіда. Їх формування відбувається в результаті розподілу (первинні) та перерозподілу (вторинні) створених в суспільстві благ. До первинних належать заробітна плата та надходження від підприємницької діяльності, які є головним джерелом доходів економічно активного населення. Крім зазначених вище доходів, працюючі особи можуть отримувати і вторинні доходи – від власності на капітал, землю, природні ресурси, трансфертні платежі. Роль останнього виду надходжень особливо зростає у перехідній економіці, коли захисту з боку держави потребує, поряд з безробітними та економічно неактивним, й зайняте населення. Головними джерелами доходів економічно неактивних індивідів є соціальні трансферти (пенсії, субсидії, допомоги тощо); надходження від власності та продажу продукції особистого підсобного господарства.

Вивчення міжнародного досвіду функціонування ринкових механізмів перерозподілу суспільних благ дозволило окреслити основні напрями вдосконалення державної політики у соціальній сфері України: проведення постійного моніторингу соціально-трудова процесів; законодавче закріплення філософії повного використання індивідом власних можливостей; вирівнювання пенсійного віку для чоловіків та жінок з поступовим його підвищенням; активізація політики експорту робочої сили через механізм державного регулювання з метою зростання рівня доходів від найманої праці; гармонійне поєднання адресних та універсальних форм соціальної допомоги, спрощення механізму їх надання.

Економічні умови, що склались в Україні, вимагають відмови від стихійного формування до-

ходів, розробки дієвих засобів, методів і механізмів їх регулювання. В більшості країн (в т.ч. і в Україні) вплив держави на сферу доходів проявляється через механізми регулювання заробітної плати. У науковій літературі розглядаються функції соціальної держави, однак не дається чіткого визначення її функцій саме у процесі розподілу та перерозподілу суспільних благ.

Рівень заробітної плати – показник добробуту компанії, галузі бізнесу та країни в цілому. Заробітна плата являє собою один з основних факторів соціально-економічного життя кожної країни, колективу, людини. Середня заробітна плата – економічний показник, характеризує розмір нарахованої заробітної плати, що припадає на одного працівника підприємства, організації, галузі народного господарства. Вона визначається діленням загальної суми нарахованої заробітної плати, тобто фонду заробітної плати, на середньооблікову чисельність працівників. Заробітна плата є найважливішим стимулюючим фактором інноваційної діяльності, яка дуже необхідна для економіки будь-якої країни. Динаміку номінальної та реальної заробітної плати 2010-2015 рр. характеризують дані табл. 2.

Таблиця 2
Середньомісячна реальна та номінальна заробітна плата найманих працівників України у 2010-2015 рр., грн

Роки	Номінальна заробітна плата, грн	У% до попереднього року	
		Індекс номінальної заробітної плати	Індекс реальної заробітної плати
2010	2250	117,6	110,2
2011	2648	117,7	108,7
2012	3041	114,8	114,4
2013	3282	107,9	108,2
2014	3480	106,0	93,5
2015	4195	120,5	79,8

Джерело: розроблено за даними [2]

Середньомісячна реальна заробітна плата в Україні у 2015 р. знизилася на 20,2% порівняно із 2014 р. Водночас, за даними таблиці, середньомісячна номінальна заробітна плата українців у 2015 р. порівняно з 2014 р. зросла на 20,5% і становила 4195 грн (рис. 2).

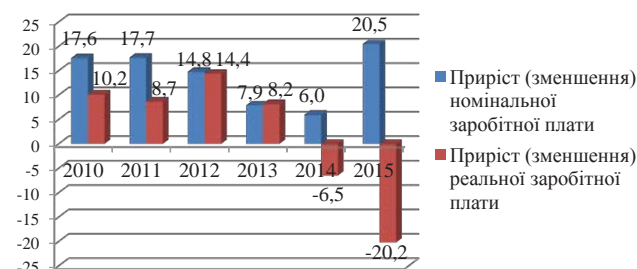

Рис. 2. Темпи приросту (зменшення) номінальної та реальної заробітної плати в Україні

Джерело: розроблено автором

На рівень заробітної плати впливають соціально-відтворювальні фактори. Вони визначають величину заробітної плати, тобто вартість життєвих засобів, необхідних для нормального відтворення робочої сили. Таких коштів має бути

достатньо не тільки для відновлення працездатності працівника, але і для утримання непрацездатних членів його сім'ї [3].

У першому півріччі 2014 р. і 2015 р. найбільшу частку доходів домогосподарств (близько 50%) складали доходи від зайнятості та соціальні доходи. Мінімальна заробітна плата поступово зростала: на кінець 2012 р. – 1 134 грн, 2013 р. – 1 218 грн, 2014 р. – 1 218 грн, 2015 р. – 1 378 грн та з 1 грудня 2016 р. – 1 600 грн [2,4].

Аналізуючи середньомісячну заробітну плату штатних працівників сільського господарства у 2015 р.- січні-червні 2016 р. можна спостерігати темпи її підвищення. Найвищий рівень заробітної плати протягом січня-червня 2016 р. отримували працівники сільського господарства в Києві, Закарпатській, Івано-Франківській, Київській, Львівській областях. Проте темп підвищення номінальної заробітної плати був значно меншим за темпи зміни рівня інфляції, девальвації, податкового навантаження, тому значна частина населення відчула себе біднішою. Крім того, суттєво зменшилися доходи від активів.

Серед наслідків значної нерівномірності розподілу доходів відзначимо: скорочення середнього прошарку населення як основи економічної політики, поглиблення проблем бідності, збільшення обсягу соціальних виплат у державному бюджеті,

зростання соціальних втрат через професійну декваліфікацію, збільшення явищ соціальної патології, руйнування людського капіталу, соціальної та політичної напруги в суспільстві тощо.

Оскільки дохід населення є провідним чинником соціальної стабільності країни, то із збільшенням доходу закономірно мають зростати витрати на соціальні заходи. В Україні однією з основних перешкод подальшого соціально-економічного розвитку залишається саме дефіцит сучасних, конкурентоспроможних, продуктивних робочих місць, на яких виконання трудових функцій може і має гідно оплачуватися [5].

Також варто виділити пасивні і активні заходи підтримки доходів, які містить соціальний захист. Пасивними заходами є соціальна допомога, активними – соціальне страхування (тобто забезпечення доходів у випадку втрати працездатності чи роботи), лікування та профілактика хвороб, а також сприяння освіті й підвищенню кваліфікації [6].

Незважаючи на важливість прийнятих законодавчих актів щодо вдосконалення оплати праці, проблема реформування оплати праці повністю не розв'язана. Це проявляється в штучному її заниженні (порівняно з реальною вартістю робочої сили), недостатній мотивації до високоефективної праці, недосконалості ринкових, дер-

Таблиця 3

Середньомісячна заробітна плата штатних працівників сільського господарства у 2015- січні-червні 2016 рр.

	Середньомісячна заробітна плата						Середня заробітна плата за оплачену годину, грн	
	грн		у % до					
	2015	січень-червень 2016	відповідного періоду попереднього року		середнього рівня по економіці регіону		2015	січень-червень 2016
Україна	3140	3529	126,8	124,1	74,8	72,9	19,81	24,20
Вінницька	3349	3600	128,9	113,6	98,6	93,6	21,44	25,34
Волинська	2810	3220	136,4	124,6	85,4	86,0	17,95	22,73
Дніпропетровська	3037	3319	127,0	121,4	69,5	69,2	18,89	22,46
Донецька	3280	3453	123,5	117,9	65,9	60,1	20,49	23,83
Житомирська	3125	3434	134,9	122,4	95,5	92,1	19,70	23,41
Закарпатська	2023	4472	116,7	241,9	59,8	114,2	14,26	30,69
Запорізька	2794	2935	118,4	120,1	66,5	61,6	17,49	20,02
Івано-Франківська	4358	4694	163,8	115,4	128,1	119,4	28,33	33,13
Київська	3727	3967	124,5	116,7	89,7	81,1	23,34	27,45
Кіровоградська	3033	3347	124,1	126,8	92,4	91,4	19,06	22,97
Луганська	3198	3271	143,5	119,8	93,3	76,3	19,83	21,92
Львівська	3934	4445	149,5	122,8	107,9	104,0	26,37	30,16
Миколаївська	2795	3158	126,2	130,7	70,1	69,5	17,67	21,40
Одеська	2257	2467	117,7	121,6	57,9	54,6	14,49	16,90
Полтавська	3366	3786	128,4	126,0	89,0	89,2	21,23	25,74
Рівненська	2468	2826	128,0	123,3	69,1	70,1	15,74	19,50
Сумська	3134	3476	131,1	118,7	90,9	90,8	20,17	24,49
Тернопільська	2927	3559	132,9	128,5	97,7	103,5	18,84	25,05
Харківська	3066	3200	118,0	115,4	82,9	76,3	18,87	21,47
Херсонська	2899	3493	126,6	138,5	92,8	93,0	17,93	23,52
Хмельницька	3226	3528	116,8	114,8	95,7	94,0	20,22	24,27
Черкаська	3178	3824	119,4	131,7	94,6	100,0	20,05	25,98
Чернівецька	2537	2646	129,0	108,6	83,2	74,8	16,20	18,93
Чернігівська	3292	3820	135,9	126,9	99,9	101,6	20,88	26,32
м. Київ	5532	11366	202,7	297,8	82,2	142,2	34,30	75,56

Джерело: розроблено за даними [2]

жавних, колективно – договірних механізмів у сфері оплати праці. Про низьку відтворювальну функцію заробітної плати для більшості найманих працівників свідчить те, що середня номінальна заробітна плата по Україні становить 2,4 прожиткового мінімуму, у той час, коли межа малозабезпеченості становить 2 прожиткових мінімуми. До основних недоліків у сфері оплати праці найманих працівників можна віднести:

- низьку питому вагу заробітної плати у ВВП та в собівартості виробленої продукції;
- недосконалість міжгалузевих й міжкваліфікаційних співвідношень в оплаті праці;
- недосконалість тарифної системи оплати праці;
- недосконалість колективно-договірного регулювання заробітної плати;
- недостатність участі органів державної влади в регулюванні оплати праці;
- незадовільний захист прав найманих працівників на своєчасне та в повному обсязі одержання заробітної плати тощо [7].

Разом з тим, система соціального захисту повинна включати наступні елементи: по-перше – це правові, економічні та соціальні гарантії; по-друге, фінансові, інформаційно-інтелектуальні та природні ресурси; по-третє, бюджетні та позабюджетні механізми; по-четверте, державні, громадські та міжнародні інституції. При цьому головна роль повинна належати проведенню моніторингу соціальної захищеності.

Основним напрямком підвищення рівня доходів сільського населення є розвиток підприємництва та приватного сектору, а також сфери малого підприємництва, яка включає наступні об'єкти: малі підприємства (комерційні підприємства); селянські (фермерські) господарства;

фізичні особи, які займаються індивідуальною підприємницькою діяльністю [8].

Для вирішення завдань соціального захисту населення необхідно використовувати регульовані соціально-економічні індикатори рівня життя (межа малозабезпеченості, прожитковий мінімум, мінімальний споживчий бюджет, мінімальна заробітна плата та індекс людського розвитку).

Висновки і пропозиції. Таким чином, основними завданнями соціальної політики є, по-перше, пошук оптимального співвідношення соціально-економічної стабільності з економічним зростанням, а, по-друге, вона повинна вирішити проблеми, що з'являються у суспільстві у певний період часу, наприклад погашення заборгованості із заробітної плати та соціальних виплат; забезпечення прожиткового мінімуму; боротьба з бідністю, надання адресної допомоги; захист громадян від інфляції за допомогою своєчасної індексації доходів; обмеження безробіття та стимулювання зайнятості населення; створення екологічно та соціально безпечних умов життя; запобігання соціальній деградації тощо. Напрямами підвищення доходів сільськогосподарського населення можуть виступати:

- розвиток малого бізнесу на селі;
- профорієнтація сільської молоді та школярів;
- підтримка розвитку народних ремесел;
- формування середнього класу як чинника стабілізації суспільства на основі значного зростання грошових доходів населення і зниження рівня малозабезпеченості;
- підвищення рівня пенсійного забезпечення, підвищення соціального захисту нужденних на основі посилення адресності надання допомоги, раціоналізації системи пільг, поліпшення соціального обслуговування.

Список літератури:

1. Бендасюк О. Державне управління соціальним захистом населення в умовах ринкової економіки / О. Бендасюк // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 1 (26). – С. 123-126.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Нгуен Тхи Фьонг Ань. Факторы, влияющие на размер среднемесячной заработной платы в Украине / Нгуен Тхи Фьонг Ань // Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – 2015. – № 2. – С. 54-57.
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.me.gov.ua
5. Деречинський Ю.Н. Підвищення трудових доходів працюючих як основний чинник соціальної стабільності населення України / Ю.Н. Деречинський, В.А. Теслюк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – С. 226-229.
6. Скуратівський В. Соціальна політика / В. Скуратівський, О. Палій // К.: Вид-во УАДУ. – 2003. – С. 265.
7. Куліков Ю.М. Соціальний захист населення в умовах фінансово-економічної кризи / Ю.М. Куліков, Н.А. Шикіна, Н.Г. Артеменко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2009. – № 37. – С. 77-87.
8. Бабаева А.Д. Факторы, влияющие на увеличение доходов сельского населения // Молодой ученый. – 2016. – № 25. – С. 237-239.

Шутова А.Р., Сиренко Н.Н.

Николаевский национальный аграрный университет

ОРГАНИЗАЦИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ И ПОВЫШЕНИЕ ДОХОДОВ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАСЕЛЕНИЯ

Аннотация

В статье исследованы организационно-правовые основы осуществления социальной защиты населения. Определены условия повышения сельскохозяйственными работниками своего дохода, проанализировано состояние заработной платы населения Украины. Рассмотрены структурные элементы, основные мероприятия, формы и субъекты системы социальной защиты населения. Приведен анализ динамики номинальной и реальной заработной платы наемных работников Украины. Более подробно проанализированы среднемесячную заработную плату работников сельского хозяйства в Украине.

Ключевые слова: социальная защита, социальное обеспечение, социальная помощь, социальное страхование, доходы, заработная плата.

Shutova A.R., Sirenko N.N.

Mykolayiv National Agrarian University

THE ORGANIZATION OF SOCIAL PROTECTION AND INCREASING THE INCOME OF THE AGRICULTURAL POPULATION

Summary

The article examines the legal framework for the implementation of social protection of the population. The conditions for farm workers improve their income, analyzes the wages of the Ukrainian population. Considered structural elements, major activities, forms, and subjects in the system of social protection of the population. The analysis of the dynamics of nominal and real wages of employees of Ukraine. More in detail analyzed the average monthly wages of agricultural workers in Ukraine.

Keywords: social protection, social security, social assistance, social insurance, income, wages.